

ENGELLİLERDE CİNSEL GELİŞİM VE CİNSEL EĞİTİM PROGRAMLARI

Ailelere ve Öğretmenlere Yönelik

*Unutmayın Engelli Olsun Normal Olsun
Her Birey Cinsiyeti İle Doğar*

Uzman Psikolojik Danışman/ Aile Danışmanı

Fazilet Eda YILMAZ

© Copyright 2015

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-605-9942-53-9	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
Engellilerde Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim Programları	47158
Yazar	Baskı ve Cilt
Fazilet Eda YILMAZ	Sonçağ Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin Dilmen	MED105000
	DOI
	10.37609/akya.755

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

*Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com*

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Cinsellik her insan için temel bir içgüdüdür. İnsan yavrusu kız ya da erkek olması hiç farketmez doğuştan emme, karnını doyurmak dürtüsüne nasıl sahipse cinsel dürtülere desahiptir. Cinsellik insanlığın ayrılmaz bir parçasıdır. Busebeple cinsel açıdan sağlıklı olmak hem kadın hem erkeklerin mutluluğunu ve yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Cinsele açıdan sağlıklı olmak için cinsele eğitim önemlidir. Cinsele eğitimin amacı; insanın sevgi içinde serbestçe gelişimini ve kendinde bulunan cinsel güçleri olabildiğince düzenleyerek bunları bilinçli olarak elinde tutması ve doğru şekilde bunlardan yararlanması için bilgi sahibi olmasıdır. Şüphesiz ki bu bilgiye tüm insanların ihtiyacı vardır. Ancak normal gelişenlere göre engelli bireylerindeki gelişim alanlarında olduğu gibi bu alanda da ailesi ve eğitimciler tarafından verilecek özel bir desteğe ve eğitime daha çok ihtiyaçları vardır.

Engelli bireyler doğumdan itibaren ya da engelli kaldıkları andan itibaren birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar tüm gelişim alanlarında olduğu gibi cinsel gelişim alanında da yaşanmaktadır. Oysaki tüm insanların engelli olsun ya da olmasın cinsellikleriyle ilgili olumlu davranış geliştirmek için sürekli cinsel eğitime ihtiyaçları vardır. Ancak engellilerle çalışan eğitimcilerin ve engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarına cinsel gelişim ile ilgili nasıl

bir eğitim vermeleri gerektiğini bilmemeleri, çocuğa değil de onun engeline odaklanmaları, engellilerin cinsel dürtüleri olmadığını ve hep çocuk kalacağını düşünmeleri ve onların cinsellik kavramını anlamayacaklarını düşünmeleri bu çocuklarının cinsel eğitim almalarını zorlaştırmaktadır.

Özel eğitim alanında engellilerin gelişim alanları ve bunlarla ilgili eğitim içeriklerinin bulunduğu pek çok kitap olmasına karşın, cinsel gelişim alanıyla ilgili çok az sayıda kaynak bulunmaktadır. Bu kitapta engelli bireylere yönelik olarak hazırlanan bir cinsel eğitim programı ve uygulaması ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Bu kitabın özel eğitim alanında çalışan eğitimcilere ve ailelere, engellilere yönelik cinsel eğitimi nasıl vermeleri gerektiği konusunda yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Böylece alandaki bu açığı kapatması ve engelli bireylerin sağlıklı bir cinsel eğitim almalarına katkı sağlaması da beklenmektedir.

Unutmayın; “Engelli olsun normal olsun her birey cinsiyeti ile doğar.”

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1.

CİNSELLİK KAVRAMI VE ÇOCUKLARDA CİNSEL EĞİTİM

Cinsel Eğitim Nedir?	2
Cinsel Eğitimin Yararları Nelerdir?	3
Çocuklara Cinsel Eğitim	6
Cinsel Gelişim Nedir?	7
Çocuklarda Cinsel Uyarılmanın Gelişimi Nasıldır?	9
Çocuklarda Cinsel Gelişim Dönemleri	10
Freud'a Göre Cinsel Gelişim Dönemleri	11
Çocukların Yaşa Göre Cinsel Gelişim Dönemlerinde Gösterdikleri Davranışlar	16
1. Okul Öncesi Dönem Çocukların Cinsel Davranışları Nelerdir? (0-5)	16
2. Okul Çağındaki Çocukların Cinsel Davranışları Nelerdir? (5-12 Yaş)	22
3. Ergenlerin Cinsel Davranışları Nelerdir? (12-16 Yaş)	24
Çocukların Cinsel Davranışlarına Anne Baba Tepkileri	30
Çocuklarda Cinsel Eğitim Konusunda Sıkça Sorulan Sorular	32
1. Küçük Çocuklar Cinselliği Nasıl Öğrenir? (Sanderson, 2004).	32
2. "Cinsel Eğitim Çocuğa Anne Tarafından mı Verilmeli, Baba Tarafından mı?	32
3. "Cinsiyetle İlgili Bilgiler Ne Zaman Verilmeli? Cinsel Eğitime Ne Zaman Başlanmalıdır?	33
Çocuklarda Cinsellik Kaç Yaşında Başlar?	33
4. Çocuklar Kaç Yaşına Kadar Anne Babalarıyla Yatabilir?	34
5. Okulöncesi Döneminde Çocukların Aşktan Bahsetmeleri Normal midir?	34

6. Çocuğunuzu Kaç Yaşına Kadar Yıkamanız ve Tuvalet Temizliğini Yapmanız Gerekir?	35
7. Cinsel Organların İsmi Hangi Yaşta Nasıl Kullanılmalıdır?	35
8. Bebekler Nasıl Yapılır? Annenin Karnından Nasıl Çıkar?	36
9. Çocuklar Mastürbasyon Yapar mı?	38
10. Çocuğun Anne veya Babasını Çıplak Görmesi Sakıncalı Mıdır?	39

BÖLÜM 2

ENGELLİLER, CİNSELLİK VE CİNSEL EĞİTİM

Dünyada ve Türkiyede Engellilik	41
Engellilerde Cinsel Gelişim	43
Engellilerde Cinsel Eğitim	43
Engellilerde Cinsel Eğitimin Engeli	44
Cinsel Eğitim İçin Doğru Zaman Ne Zamandır?	46
Engellilere Cinsel Eğitim Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Şeyler	47
Engellilerin Cinsel Eğitiminde Yaşanabilecek Sorunlar	47
Zihin Engellilere Yönelik Cinsel Eğitimin İçeriği Nasıl Olmalıdır?	49
Türkiyede Engellilerde Cinsel Eğitim İle İlgili Yapılan Çalışmalar Nelerdir?	50
Engellilerde Uygulanan Örnek Cinsel Eğitim Programı İçerikleri Nasıldır?	51

BÖLÜM 3

CİNSEL EĞİTİM PROGRAMI HAZIRLAMA

Bireysel Cinsel Eğitim Programı Hazırlama	53
1. Öğrencinin Performans Düzeyinin ve Gereksinimlerinin Belirlenmesi ..54	
Öğrencilerin Cinsel Gelişimleri İle İlgili Mevcut Performansını Nasıl Belirleriz?	54
Öğrencinin Okulda Gözlenen Cinsel Davranışları Gözlem Formu	55
Öğrencinin Ailede Gözlenen Cinsel Davranışları Gözlem Formu	57
2. Gereksinimlerine Uygun Eğitim Ortamının Belirlenmesi ve Hazırlanması	60
3. Amaçların Belirlenmesi	60

4. Belirlenen Amaçlar Doğrultusunda Öğretim Uygulamalarının Yapılması	61
---	----

4. BÖLÜM

ENGELLİLER İÇİN ÖRNEK BİR CİNSEL EĞİTİM PROGRAMI

1. Cinsiyet Bilgisi / Cinsel Kimlik	63
Kız Cinsiyeti Kavramının Öğretim Uygulaması	68
2. Beden Bölümleri ve Görevlerinin Öğretimi	71
Vücudundaki Özel Bölgelerin İsimlerinin Öğretimi Uygulaması	73
Vücudundaki Özel Bölgelerini Kapatmak İçin Kullandığı Giysileri Tanıma	75
3. Ergenlik Dönemi ve Vücuttaki Değişiklikler İle İlgili Bilgilendirme	77
Ergenlik Döneminde Genç Kız Kavramının Öğretim Uygulaması	79
4. Ergenlik Dönemi Temizlik Becerileri Eğitimi	81
Menstrüasyon (Adet Dönemi) Bakım Becerileri Kazandırma Eğitimi	81
Menstrüasyon Döneminin Başladığını Fark Edebilme Öğretimi Uygulaması	87
Menstrüasyon Dönemi Temizlik Becerileri Öğretimi Uygulaması	89
Temizlik Becerileri Kazandırma Eğitimi	93
Tüylerin Alınması Becerileri Kazandırma Eğitimi	93
1. Kol Altı Tüylerin Alınması	98
2. Cinsel Organların Tüylerin Alınması	99
5. Ergenlik Döneminde Mastürbasyon	100
6. Engelli Bireylerde Cinsel Sağlığı Geliştirmeye Yönelik Öneriler	105

BÖLÜM 5

ENGELLİLERDE TACİZE KARŞI KORUNMA EĞİTİM PROGRAMI

1. Özel Bölgeler ve Güvenliğini Sağlama Becerilerinin Öğretimi	107
Özel Bölge Kavramının Öğretimi	108
Özel Bölgelerimizin Güvenliğini Sağlama Öğretimi Uygulaması	112
2. Güven Çemberi Becerileri Öğretimi (Güvenilir Kişileri Tanıma Eğitimi)	114

3. Tacize Karşı Koruma İzinsiz Fiziksel Teması Reddetme	118
İzinsiz Fiziksel Teması Reddetmeyi Güven Çemberine Dayalı Öğretme	118
İzinsiz Fiziksel Teması Reddetme İçin İzin Alma ve İzin Verme Öğretimi ...	119
Tacize Karşı Koruma İyi Kötü Öpmenin Öğretimi	121
Tacize Karşı Koruma-Kandırılmayla Başa Çıkma	122

Kaynaklar	125
-----------	-----

Ek-1	131
------	-----

KAYNAKLAR

- Artan, İ. (2001). 7-12 Yaş Grubu Çocuklar İçin Cinsel Eğitim Programlarına Bir Bakış. *Çağdaş Eğitim*, Yıl:26, Sayı:275, S:5-10.
- Artan, İ. (2002). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Cinsel Eğitim Etkinlik Örnekleri. *HIV / AIDS*, Cilt:5, Sayı:2, S: 63-67.
- Artan, İ. (2002). Cinsel Eğitim Etkinliklerinin Ders Programları Aracılığı ile Uygulanması. *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı:73, S:16-19.
- Artan, İ. (2005). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel Çevre ve Çevre Düzenlemesi. *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı: 86, Nisan-Haziran, 37-40.
- Artan, İ. (2005). Cinsel Gelişim ve Eğitim. *Kebikeç*, Sayı: 19, 211-223.
- Ateş, K. S. (2005). Otitik çocuklar ve özel eğitime muhtaç çocukların cinselliği ve cinsel eğitimi. *İstanbul: Ya-Pa*.
- Avcı, M. (2006). Ergenlikte toplumsal uyum sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 39-64.
- Bacanlı, H. (1998). Eğitim Psikolojisi. *İstanbul: Alkım Yayınevi*.
- Bayhan, S. P. ; Artan, İ. (2004). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi. *İstanbul: Morpa Yayınları*.
- Bulut, A. (2005). Erken Çocukluk Döneminde Cinsel Eğitim. M. Sevinç (Edt.), *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. *İstanbul: Morpa Yayınları*.
- Bugan, M. G. (1999), Yetişkin Zihin Engelli Kadınların Günlük Yaşam Becerilerini Gerçekleştirme Durumlarının Belirlenmesi." *Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*. *Anadolu Üniversitesi SBE*.
- Bolat N, Doğançün B, Yavuz M, Demir T, Kayaalp L. (2011), Doğuştan tam görme engeli olan ergenlerin depresyon, kaygı düzeyleri ve benlik kavramı özellikleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22: 77-82.
- Blanchett, W.J., Wolfe, P.S., (2002). A Review Of Sexuality Education Curricula: Meeting The Sexuality Education Needs Of Individuals With Modarete And Severe Intellectual Disabilities. *Research And Practice For Persons With Severe Disabilities*, 27(1), 43-57
- Çakmak, S. Ve Çakmak, S. (2011). Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarda Cinsel Eğitim Uygulamaları, *Vize Yayıncılık*.
- Çakmak, S. Ve Çakmak, S. (2012). Zihin Engelli Ergenlere Menstürel Dönemde Hijyenik Becerileri Kazandırmada Video ile Model Olunarak Sunulan Aile Eğitim Programının Etkililiği, 21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi *İstanbul*.
- Cavkaytar, A. (1999), "Zihin Engellilere Özbakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretiminde Bir Aile Programının Etkililiği." *Yayımlanmış Doktora Tezi*. *Anadolu Üniversitesi SBE*.

- Cavkaytar, A. (1998), *Özbakım ve Ev İçi Becerilerinin Öğretimi El Kitabı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Çalışandemir, F. Bencik, S. Artan, İ., (2008). Çocukların Cinsel Eğitimi: Geçmişten Günümüze Bir Bakış, Eğitim ve Bilim Education and Science . Cilt 33, Sayı, 150, Vol. 33, No: 150.
- Çağlar, D. (1982). *Ortopedik Özürlü Çocuklar ve Eğitimleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Çetin, Z; Artan, İ. (2004). 5-17 Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olan Ve 5-6 Yaş Grubu Zihinsel Engeli Olmayan Çocukların Cinsiyet Rolünü Kazanmalarının Karşılaştırılması. Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Dergisi, Cilt:1, Sayı:10-11, Haziran-Aralık.
- CETAD, (2006 b). *Erkek Cinselliği*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- CETAD, (2007 a). *Kadın Cinselliği*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- CETAD, (2007 b). *Medya Rehberi*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- CETAD, (2007 c). *Araştırma Dosyası 1*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları
- CETAD, (2006 a). *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği Yayınları.
- Elkins, T. E., Gafford, L. S., Wilks, C. S., Muraw D., and Golden, G. A. (1986). Model Clinic Approach to The Reproductive Health Concerns of The Mentally Handicapped. Obstetrics and Gynecology.
- Enç, M, Çağlar D, Özsoy Y. (1981). *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Ersoy, G. (2005), Zihin Özürlü Ergen Kız Öğrencilere Maket Üzerinde Menstrüal Bakım Becerisinin Kazandırılmasında Davranış Öncesi İpucu ve Sınavla Öğretimin Etkileri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ersoy, G., Tekin-Iftar, E., & Kircaali-Iftar, G. (2009). Effects of antecedent prompt and test procedure on teaching simulated menstrual care skills to females with developmental disabilities. Education and Training in Developmental Disabilities, 44, 54-66.
- Freud, S. (2006). Cinsellik üzerine (E. Kapkın, Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Glass C, Soni B. (1999), *Toolbox: Sexual problems of disabled patients*. West J Med; 171:107-109.
- Gökdeniz, Ş. (2008). İlköğretimde cinsel bilgiler eğitimi konusunda öğretmen ve veli görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Hawton, K. (1985), *Sex Therapy: A practice guide*, New York: Oxford University press.
- Haktanır, G. (2005). Çocuk Cinselliği. Oktay ve Unutkan (Edt). Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Hanson, L. (1983). *Designing with Care: A Guide to Adaptation of the Built Environment for Disabled Persons*, New York: United Nations.
- İldeş, N. (1990). Okul Öncesi Dönemdeki (3-6 Yaş) Çocukların Anne-Babalarının Cinsellik ve Cinsel Eğitim Konusundaki İnanışları ve Uygulamaları İle Çocukların Cinselliğe İlişkin Meraklarına Karşı, Genel Tutum, Davranış ve Tepkilerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kayır A. (1994). Kadın ve Cinsel Sorunları (ed) Ş. Tekeli. Kadın Bakış Açısından 1980'ler Türkiye'sinde Kadın, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Keçe, C. A. (2006). Cinselliğin Dayanılmaz Ağırlığı, Ankara: Ütopya Grafik.
- Kinsey, A. C. (Ed.). (1953). *Sexual behavior in the human female*. Indiana: University Press.
- Kırcaali İftar, G., Ergenekon, Y., ve Uysal, A. (2008). Zihin özürlü bir öğrenciye sabit bekleme süreli öğretimle toplama ve çıkarma öğretimi. Anadolu Üniversitesi e-arşiv. <http://localhost:8080/xmlui/handle/anadolu/359>.
- Kulaksızoğlu, A. (2008), *Ergenlik psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Kuloğlu-Aksaz, N., Fırat, A. (1992), "Ergenlik Çağındaki Özürlü Bireylere Menstürasyon Döneminde Gerekli Olan Temizlik Alışkanlıklarının Kazandırılması" Özel Eğitim Dergisi, 1, 2: 37-41.
- Küpper, L. (1995). Comprehensive Sexuality Education For Children And Youth With Disabilities. Siecus Report. www.siecus.org.tr. (Erişim Tarihi; Aralık 2013).
- Lopiccio, J., Lopiccio, L., (2012). Seks Terapi El Kitabı. Ankara: Ck. Yayınevi.
- Mandan Sürücü, S. ve Akçin, N., (2010). Zihin Engelli Kız Ergenlerin Temel Cinsel Bilgi ve Cinsel İstismarı Algılamalarının Belirlenmesi. 20. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Öğretmen Yetiştirme. 21-23 Ekim 2010, Gaziantep. Sunulmuş Bildiri.
- Mandan Sürücü, S. (2009). 11-17 yaş orta düzeyde zihin engelli kız ergenlerin temel cinsel bilgi ve cinsel istismarı algılamalarının belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi.
- MEB, (2000a). Ergenlik döneminde değişim: Öğretmen yardımcı kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- MEB, (2000b). Ergenlik döneminde değişim: Öğrenci kitabı, Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Myers, A.L. (2006). Sexuality And People With Disabilities, Rehabilitation and Transition Conference. Independence First. The Resource For People With

- Disabilities. [www.rfw.org/RehabConference/2006/ Sessions/11_ Sexuality-Myers.pdf](http://www.rfw.org/RehabConference/2006/Sessions/11_Sexuality-Myers.pdf). (Erişim Tarihi: 20.11.2014).
- NICHCY, (1992). Sexuality Education For Children And Youth with Disabilities. NICHCY News Digest ND17 <http://www.nichcy.org/pubs/outprint/nd17txt.htm>. (Erişim Tarihi: 25.12.2014).
- Onur, B. (2005). Anılardaki Aşklar, Çocukluğun ve Gençliğin Psikoseksüel Tarihi. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Özgüven, İ.E., (1997). Cinsellik ve Cinsel Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkorumak, E. (2009), Fiziksel/zihinsel engellilerde ve kronik hastalığı olanlarda cinsellik ve cinsel sorunlara yaklaşım. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 10(Ek 1):37-38.
- Özen, A. (1995). Zihin Engelli Çocuklara Yemek Yeme Becerilerinin Kazandırılmasında Fiziksel Yardım, Model Olmaya ve Sözel Yönergeye Dayalı Bireyselleştirilmiş Öğretim Materyalinin Etkililiği. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Anadolu Üniversitesi.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (1998). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özürlüler Kanunu ve İlgili Mevzuat, (2010), Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları (4. Baskı).
- Öztürk, O. (1990). Psikanaliz ve Psikoterapi. İstanbul: Evrim Kitabevi.
- Öztürk, O. (1995), Ruh sağlığı ve Bozuklukları. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Perusse, F.C. (1985). Çocuklara Cinsel Konularda Ne Söylemeli Nasıl Söylemeli. (A. Dirim, Çev.). İstanbul: Esin Yayınevi.
- Poroy, A. (2005). Türkiye’de Cinsellik. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Razon, N. (1988), Okul öncesi çocuk ve cinsel eğitim, İstanbul: Yaşadıkça Eğitim, sayı 4.
- Sayın, U. (2007). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynler İle Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynlerin 7-15 Yaş Arası Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yaklaşım Ve Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Selçuk, Z. (2006). İlköğretim 6. Sınıf Kız Öğrencilerine Uygulanan Cinsel Sağlık Eğitiminin Cinsel Sağlık Bilgilerine Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sex Education For Children With Intellectual Disabilities- Tips For Children, (2007). http://www.betterhealth.vic.gov.au/bhcv2/bhcarticles.nsf/pages/Sex_education_for_children_with_intellectual_disabilities_tips_for_parents?OpenDocument. (Erişim Tarihi: 2.05.2013).
- Smith, E., Murray, S. F., Yousafzai, A. K. ve Kasonka L., (2004). Barriers to accessing safe motherhood and reproductive health services: Disabil Rehabil, 26;121-128.

- Somers, L. ve Somers, B.C., (1991). Sevgi Cinsellik ve Çocuklar. (N. Kaynaroğlu, R. Kocabıyıkoglu, Çev.) İstanbul: Kavram Yayınları.
- Suris JC, Resnick MD, Cassuto N, Blum RN. (1996) Sexual behavior of adolescents with chronic disease and disability. J Adolesc Health, 19: 124-131.
- Taleporos G, McCabe MP. (2001). Physical disability and sexual esteem. Sex Disabil, 19: 131-148.
- Tahran, N.(2004). Aile Yaşamı Ve Cinsel Sağlık Eğitimi Programının Zihinsel Engelli Kız Çocukların Cinsel Bilgi Düzeylerine Etkisi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin-İftar, E. ve Kırcaali-İftar, G. (2004), Özel Eğitimde Yanlızsız Öğretim Yöntemleri (2. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin-İftar, E., Kurt, O. ve Acar, G. (2003), Nesne Öğretiminde Eşzamanlı İpu-cuyla Öğretimin Etkililiği: Bir Çoklu Örnekler Uygulaması. Yayımlanmamış Araştırma Projesi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tekinarslan, İ. Ç. ve Eratay, E. (2013). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin er-genlik dönemine uyum sürecinde ebeveyn davranışlarının incelenmesi. e-Journal of New World Sciences Academy (NWSA), 8(3).
- Torun, F., Torun, S. D., ve Özaydın, A. N. (2011). Erkeklerde Cinsel Mitlere İnanma Oranları ve Mitlere İnanmayı Etkileyen Faktörler. Düşünen Adam: Journal of Psychiatry & Neurological Sciences, 24(1).
- Tuğrul, B. (1994). Cinsel Gelişim Kuramları ve Cinsel Eğitim. Okulöncesi Eği-timciler İçin El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Tuğrul, B. ve Artan, İ. (2001). Çocukların Cinsel Eğitimi ile İlgili Anne Görüşle-rinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:20, S:141-149.
- TUİK, (2002). Türkiye Özürlüler Araştırması, <http://kutuphane.tuik.gov.tr/pdf/0014899.pdf>. (Erişim tarihi: 28.12.2013).
- Tuzcuoğlu, N. ve Tuzcuoğlu, S. (1996). Çocuğun cinsel eğitiminde ailelerin karşılaştıkları güçlükler.
- Uysal, A. (2014), http://www.otizmvakfi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=16&Itemid=27.
- Yelken, Z. (1996). Anne ve Babaların 3-6 Yaş Dönemindeki Çocuğun Cinsel ge-lişim Ve Cinsel Eğitim Konusundaki Bilgi Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, M. (2011). Cinsel Eğitimde Kütüphanelerin Rolü. Türk Kütüphaneci-liği, 25(1), 8-34.
- Yörükoğlu, A. (1998). Çocuk Ruh Sağlığı (23. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları. Zihinsel Özürlüler ve Cinsellik. <http://www.ozida.gov.tr/default20.aspx?menu=egitim&sayfa=cinselegitim>. (Erişim Tarihi: 13. 02. 2013).
- WHO, (2011). World Report on Disability <http://www.who.int/disabilities/worldreport/2011/accessible.pdf> (Erişim Tarihi: 28.12.2012).

- West Netherlands. (2008), Social, intimate and sexual relationships of adolescents with cerebral palsy compared with able-bodied age-mates. *J Rehabil Med.* 40:112-118.
- Wiegerink DJ, Roebroek ME, Donkervoort M, Stam HJ, Cohen-Kettenis PT. (2006), Social and sexual relationships and young adults with cerebral palsy: a review. *Clin Rehabil.* 20:1023-1031.
- <http://www.turkpdr.com/makale/cocuk-psikolojisi/cocukta-cinsel-gelisim-freudun-cinsel-gelisim-donemleri.htm> (Erişim Tarihi:14.02.2015).
- <http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/cinsel1.htm> (Erişim Tarihi:12.05.2014).
- <http://www.ailem.com/templates/library/2869.asp?id=4540> (Erişim Tarihi:99.12.2014).
- <http://www.annecocuk.com/cocuk/cinsellik.htm> (Erişim Tarihi: 19.01.2015).
- http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/61/01/747218/dosyalar/201302/12092818/zihinselengellilerincinselteliimiveeitimi.pdf. (Erişim Tarihi:22.10.2014).
- <http://ozelegitimsitesi.com>. (Erişim Tarihi: 19.11.2014).